

7. Отець у тіні

«Тінь Отця», книжка польського письменника Яна Добрачинського, у романній формі переповідає історію св. Йосифа. Промовистим образом тіні автор вказав на те, що Йосиф для Ісуса був земною тінню Небесного Отця: він доглядав за Сином і захищав Його, не відходив від Нього, прямуючи Його слідами. Спадають на думку Мойсеєві слова, скеровані до Ізраїля: «Та й у пустині, де ти бачив, як Господь, Бог твій, ніс тебе, як чоловік носить свого сина, на всьому шляху, що ви його пройшли» (Втор 1, 31). Так і Йосиф усе життя сповнював батьківське покликання.

Батьками не народжуються, ними стають. І стають не просто тому, що приводять дитину на світ, а тому, що відповідально про неї піклуються. Щоразу, коли хтось бере на себе відповідальність за життя іншого, він у певному сенсі виконує батьківську роль.

У сучасному суспільстві діти часто залишаються без батьків. Та й Церква нині також потребує отців. Не втрачає актуальності пересторога, яку св. Павло звернув до коринтян: «Хоч і маєте безліч учителів у Христі, але батьків небагато» (1 Кор 4, 15); і кожен священник або єпископ мав би могли повторити за апостолом: « Я ж через Євангеліє породив вас у Христі Ісусі» (там само). Чи як до галатів: «Діти мої, я знову терплю нестерпні муки за вас, доки не відобразиться у вас Христос» (4, 19).

Бути батьком означає вводити дитину в досвід життя, у реальність. Не тримати її, не поневолювати, не володіти нею, а виплекати в ній здатність вибирати, бути вільною, іти. Можливо, саме тому традиція називає Йосифа «пречистим» батьком. Цей термін описує не просто емоцію, а ставлення, протилежне до володіння. Чистота – це свобода від володіння в усіх сферах життя. Тільки коли любов чиста, це справді любов. Любов, яка хоче володіти, врешті-решт стає небезпечна, сковує, пригнічує, робить людину нещасною. Господь полюбив людину чистою любов'ю, залишивши їй навіть свободу робити помилки та діяти проти Нього. Логіка любові – це завжди логіка свободи, і Йосиф умів любити надзвичайно вільно. Він ніколи не ставив себе в центрі. Він не зосереджувався на собі, а натомість поставив Марію та Ісуса в центрі свого життя.

Йосиф знайшов щастя не в самопожертві, а в дарі себе. Ми не бачимо в ньому розчарування – тільки довіру. У його терпливому мовчанні немає докору – це жест довіри. Світ потребує батьків і відкидає володарів, тих, хто хоче панувати над іншими, щоб заповнити порожнечу в собі; він відкидає тих, хто плуває владу з авторитаризмом, служіння з догідливістю, конфронтацію з пригнобленням, милосердя з милостинею, силу з руйнуванням. Кожне справжнє покликання народжується з дарування себе – зі зрілішого рівня звичайної жертвності. Така зрілість потрібна й у священстві та в богопосвяченому житті. Якщо покликання – чи до подружжя, чи до целібату й

чистоти – не досягає зрілості дару, а зупиняється лише на логіці жертви, замість знаку краси й радості любові воно може стати виявом нещастя, смутку й розчарування.

Батьківство, яке відмовляється від спокуси влаштувати життя дітей відповідно до власних уявлень, відкриває нові горизонти. Кожне дитя приносить у цей світ таємницю, здатну проявитися тільки з допомогою батька, який поважає свободу дитини; батька, який усвідомлює, що його виховна функція та батьківське покликання по-справжньому сповняться тільки тоді, коли він стане «непотрібний», коли побачить, що його дитина здатна самостійно крокувати життєвими шляхами, коли буде схожий на Йосифа, який завжди знав, що це Дитя – не його власне, а лише довірене його опіці. Зрештою, саме це пропонує Ісус, коли каже: «І не називайте нікого на землі отцем, бо є один у вас Отець – Небесний» (Мт 23, 9).

У кожному прояві батьківства належить пам'ятати, що воно – це не володіння, а «знак», що вказує на інше, вище батьківство. У певному сенсі ми всі перебуваємо в ситуації Йосифа: ми – тінь єдиного Небесного Отця, Який «сонцю велить сходити над злими і над добрими та посилає дощ на праведних і на неправедних» (Мт 5, 45); тінь, яка іде за Сином.

* * *

«Уставай, візьми Дитя та Його Матір» (Мт 2, 13), – каже Бог св. Йосифові.

Мета цього апостольського листа – пробудити більшу любов до великого святого, заохотити до молитви за його заступництвом, до наслідування його чеснот і відданості.

Адже місія святих полягає не тільки в тому, щоби творити чудеса, а й у тому, щоби заступатися за нас перед Богом, як Авраам і Мойсей, як Ісус, «один Посередник» (1 Тим 2, 5) і «Заступник» (1 Йо 2, 1) перед Богом Отцем, бо ж «Він живе, щоби заступитися за нас» (пор. Євр 7, 25; пор. Рим 8, 34).

Святі допомагають «усім вірним досягти святості й досконалості у своєму стані». Їхнє життя – виразний доказ того, що можна жити Євангелієм.

Ісус сказав: «Навчіться від Мене, бо Я лагідний і покірний серцем» (Мт 11, 29). Святі – це теж зразок для наслідування. Св. Павло прямо закликав: «Наслідуйте мене» (1 Кор 4, 16). Св. Йосиф промовистим мовчанням говорить про те саме.

Споглядаючи такі численні приклади святих, св. Августин запитував себе: «Невже ти не можеш зробити того, що робили вони?» І так він ішов до остаточного навернення, коли нарешті зміг вигукнути: «Пізно я полюбив Тебе, Красно така давня і така нова!».

Нічого іншого не залишається, як благати св. Йосифа про благодать над благодаттю: про навернення.

Тож молимося до нього.

Радуйся, опікуне Спасителя,
і обручнику Діви Марії.
Тобі Бог довірив Свого Сина,
тобі довірилася Марія,
із тобою Христос став людиною.

О святий Йосифе, будь батьком також нам
і веди нас дорогою життя.
Випроси нам благодать, милосердя, відвагу
і захищай від усілякого зла. Амінь.